

Delavnice Z roko v roki v puberteto

ALEKSANDRA LAMPRET SENČIČ, Osnovna šola Glazija Celje
aleksandra.lampret-sencic@guest.arnes.si

VESNA PEČARIČ, Osnovna šola Glazija Celje
vesna@pecaric.si

● **Povzetek:** V prispevku želimo predstaviti pomen in uporabo delavnic pri ozaveščanju mladostnikov s posebnimi potrebami o izzivih, ki jih prinaša puberteta. Delavnice so lahko uspešno sredstvo pri prenosu informacij, saj omogočajo aktivno udeležbo prav vsakega člana glede na njegove zmožnosti in željo po sodelovanju, prav tako pa ponujajo zanimiv pristop k dani temi. To je še toliko bolj pomembno za otroke s posebnimi potrebami, ki imajo pogosto težave pri izražanju oziroma podajanju in utemeljitvi svojega mnenja, bodisi zaradi šibke samopodobe in introvertiranosti ali pa so se preprosto na podlagi izkušenj sprijaznili z dejstvom, da težko konkurirajo sovrstnikom na rednih osnovnih šolah. Z uporabo delavnic spoznavajo značilnosti mladostniškega obdobja sproščeno (za marsikoga je to tudi edini način), hkrati pa krepijo svoje komunikacijske in socialne veščine ter pridobivajo pozitivne izkušnje, ki vplivajo na njihovo samopodobo. V članku je opisan primer izbrane delavnice in analiza le-te.

Ključne besede: delavnice, mladostniki s posebnimi potrebami, izzivi pubertete

Workshops hand in hand with puberty

● **Abstract:** The article presents the purpose and the usage of the workshops enabling adolescents with special needs to better understand the challenges of the puberty. Due to the fact that everybody can take a part in a

workshop according to their abilities and wishes, they could be a successful tool in information transfer as well as they can offer an interesting approach to the given topic. This is essential for children with special needs as they frequently have difficulties in expressing themselves either because of low self-esteem and introversion or because of previous experience with their peer in regular schools. Via workshops they are able to get familiar with the characteristics of the adolescent period with ease (for some people this is the only possible way) on one hand and strengthen their communication and social skills on the other hand. This is how they gather positive experience which influences their self-esteem. The article describes the chosen workshop and its analysis.

Key words: workshops, adolescents with special needs, puberty challenges

Uvod

Letošnje šolsko leto je za naju s kolegico, s katero sva strokovni sodelavki na defektološkem področju, prineslo veliko izzivov. Obe sva defektologinji in poučujeva v petem in šestem razredu osnovne šole s prilagojenim programom. Vsi, ki delate na podobnih področjih, si verjetno že predstavljate, kaj pomeni to obdobje za defektologa in za učence, ki obiskujejo naš program. Poln koš vsakdanjih težav in soočanje z izzivi, ki jih prinaša obdobje pubertete. Lotili sva se delavnic, ki sva jih namenili najstnikom. Delavnice so namenjene spoznavanju obdobja pubertete z vsemi njegovimi razvojnimi značilnostmi. Omogočajo iskrivo dejavno razmišljanje in tvorno delo v krogu in zunaj njega (risanje, barvanje, sestavljanje, izdelava plakatov, risb ipd.). Namen delavnic ni suhoparno predstavljanje tem iz obdobja pubertete, pač pa tvorno razmišljanje in sodelovanje v obliki pogovora, vodenega pogovora, medsebojnega dialoga, dvostranske komunikacije. V prostoru delavnic veljajo vse zakonitosti delavnic, ki smo jih morali spoznati pred izvajanjem zaradi načina dela, upoštevanja pravil in individualnih posebnosti otrok, ki so vključeni v tako široko skupino slušateljev.

Zakaj prav oblika delavnic

Skupinsko delo v krogu zagotavlja varnost in zaupanje, omogoča prepoznavanje različnih občutkov, misli, pri tem pa oseba ni postavljena v frontalno pozicijo, ampak lahko v krogu po svoji presoji vpliva na medosebno komunikacijo, dinamiko in se vključuje po lastni želji. Da se izognemo frontalnemu delu, je takšen način za naju najbolj sprejemljiv. Skupinsko delo temelji na zaupanju in enakopravnosti, pri čemer ima vsak otrok pravico do svojih individualnih posebnosti, zmožnosti in dojemanja. Dopolnjevanje misli, izražanje stališč ter izmenjava izkušenj so pri tem načinu dela zelo dobro izraženi. Komunikacija poteka na besedni in nebesedni ravni, pri čemer

moramo upoštevati, da dobro pozna odziv otrok, njihove kretnje in dinamiko obraza ter telesa in tako ustvarja razgibano komunikacijo. Ne bi bilo ravno premišljeno, če bi se delavnic lotevali brez poznavanja vseh vrst komunikacije.

Prav tako je treba zapisati, da delavnice služijo kot okvir dela, ki mora biti spremenljiv in prilagodljiv v smislu prilagajanja dnevnim potrebam skupine ter posebnostim, ki se pojavljajo v skupini. Če npr. otrok ne želi spregovoriti o pogledu na puberteto, ker prihaja iz drugačnega kulturnega okolja in je za njih doma to tabuizirana tema, ga k temu ne silimo, damo možnost drugemu otroku, da pove svojo izkušnjo. Čez čas se otrok nauči poslušati svoje sošolce in prijatelje o značilnostih pubertete in se bo sam, na svojo željo lahko vključil v pogovor, hkrati pa s tem nezavedno spreminjal domače ozračje, v katerem je pred npr. pol leta bila beseda spolnost grda, prepovedana, ker se starši v šoli niso nikoli pogovarjali o tem, ker se doma niso nikoli pogovarjali o tem, ker se o tem pač ne sme pogovarjati. S postopnim vključevanjem staršev

Čez čas se otrok nauči poslušati svoje sošolce in prijatelje o značilnostih pubertete in se bo sam, na svojo željo lahko vključil v pogovor, hkrati pa s tem nezavedno spreminjal domače ozračje, v katerem je pred npr. pol leta bila beseda spolnost grda, prepovedana, ker se starši v šoli niso nikoli pogovarjali o tem, ker se doma niso nikoli pogovarjali o tem, ker se o tem pač ne sme pogovarjati.

v povratne informacije se razbijajo takšni tabuji, potrebno je veliko časa in potrpljenja. Predvsem potrpljenja v smislu razumevanja kulturnega okolja, iz katerega prihaja otrok, kjer veljajo druge norme in vrednote ter drugačno razumevanje vlog spolov (moški, ženska, delitev dela, razumevanje vloge ženske v družini ipd.) kot v slovenskem okolju. Prav pojav razumevanja vlog različnih kultur je bil velik izziv za delo, saj sva se pred uro izvajanja delavnic morali sproti pogovarjati o načinu dela, postavljanju vprašanj ter metodični izpeljavi delavnic. Hkrati sva kar nekaj srečanj posvetili medsebojnemu spoznavanju, pri čemer smo s pomočjo socialnih iger razvijali sproščen in spoštljiv odnos do vseh članov v skupini ter ob tem ustvarili prijetno vzdušje, ki je temeljilo na medsebojnem zaupanju.

Delavnice sva predstavili na zavodu za šolstvo, kjer so naju sprejeli v skupino izvajalcev Inovacijskih projektov. V članku želiva opisati primer delavnice in s tem morebiti navdušiti še kakšno strokovno delavko, da se loti teme na podoben način. Delavnice so dosegljive v naši šolski knjižnici in so fotokopirane.

Primer delavnice na temo partnerski odnos

Prva igra:

Sem zaljubljen/-a, kaj pa ti?

Namen igre:

- oblikovati plakat na temo zaljubljenosti,
- opremiti plakat z ustreznimi članki in slikami,
- prepoznati občutja, ki so opisana v člankih, ter jih primerjati s svojimi občutki,
- podati svoje mnenje o nastajanju plakata,
- predstaviti plakat vsem članom skupine.

Pripomočki:

- šeslamer,
- flomastri, suhe barvice,
- lepilo, lepilni trak,
- članki in fotografije na temo zaljubljenosti (revije, časopisi ipd.),
- knjige o zorenju mladostnikov,
- odlomek iz filma *Ko zorijo jagode*.

Potek delavnice

Ob prihodu se učenci posedejo v krog ter z besedo ali gesto izrazijo svoje trenutno občutje. Defektologinja brez posebne razlage prikaže kratek odlomek iz filma *Ko zorijo jagode*, v katerem so nazorno razvidna občutja zaljubljenega dekleta. Po ogledu odlomka vsak izmed udeležencev zapiše na kartonček svoje mnenje o tem, kar je bilo prikazano v odlomku, oziroma opiše občutke dekleta. Kartončke oddajo defektologinji, ki jih prebere na glas. Ob vodenju se razvije pogovor o zaljubljenosti, občutkih, ki se nam porajajo, ko smo zaljubljeni. Nekateri učenci spregovorijo tudi o lastnih izkušnjah. Po uvodnem pogovoru učence razdelimo v dve skupini, pri čemer smo pozorni, da je v obeh skupinah približno enako število deklet in fantov. Defektologinja predstavi članom skupine njihovo nalogo pri oblikovanju plakata na temo zaljubljenosti. Na izbiro imajo različne članke, fotografije, prav tako pa si pri oblikovanju besedila lahko pomagajo s knjigami o puberteti. Pri delu jih usmerjamo, a smo hkrati pozorni, da to poteka spontano in nevsiljivo. Lahko jim ponudimo oporne

točke za oblikovanje miselnega vzorca. Čas dela v skupini določimo glede na zmogljivosti učencev (lahko je to 20 minut, lahko pa se dogovorimo, da predstavitev plakatov poteka pri naslednjem srečanju). Ko sta plakata končana, ju pripnemo na pano. Oba plakata si najprej ogledamo, nato pa pozovemo eno izmed skupin, da predstavi svoj plakat z odgovori na vprašanja:

1. Kako je potekalo delo v skupini (morebitne težave, razdelitev dela v skupini ipd.)?
2. Kaj predstavlja vaš plakat?
3. Katere članke ste izbrali in zakaj?
4. Katere fotografije ste izbrali in zakaj?
5. Ali ste imeli težave pri izboru člankov in fotografij?
6. Ste našli kakšne podobnosti med članki in vašimi izkušnjami, občutki v povezavi z zaljubljenostjo?

Sledi še predstavitev plakata druge skupine. Med predstavitvijo dopustimo učencem, da postavijo vprašanja, zaprosijo za dodatno razlago ipd.

Ob koncu delavnice se ponovno usedemo v krog ter se pogovorimo o tem, kaj smo se naučili, predvsem pa damo poudarek na razumevanje novih, manj znanih pojmov ter lastnih občutkov, ki so se porodili med potekom delavnice. Za slovo ponovno izrazimo lastno počutje z besedo in gesto. V primeru drugačnega počutja ob začetku ter koncu delavnice omogočimo učencu, da pojasni vzroke za spremembo.

Ob vodenju se razvije pogovor o zaljubljenosti, občutkih, ki se nam porajajo, ko smo zaljubljeni. Nekateri učenci spregovorijo tudi o lastnih izkušnjah.

Analiza izvedene delavnice

Učenci pridejo na srečanje polni pričakovanj glede naslednje teme, ki jo bomo obravnavali. Nekateri izmed njih so že nekoliko utrujeni, saj se srečanja odvijajo ob torkih šesto šolsko uro. Večina se jih odloči, da svoje razpoloženje izrazi z besedo, le štirje učenci izrazijo trenutno razpoloženje s kretnjo. V povprečju se počutijo »v redu«.

Na koncu delavnice je bilo razvidno, da so udeleženci dojeli pojem zaljubljenost ter občutke v povezavi z njim. Tudi dečku z aspergerjevim sindromom so bili pojmi bolj razumljivi, čeprav pravi, da še ni bil zaljubljen in da si ne želi imeti dekleta.

Ob ogledu odlomka iz filma *Sem zaznala*, da je večina učencev izrazila zanimanje za dogajanje v filmu, nekateri izmed njih so se nasmihali drug drugemu in se rahlo drezali s komolci. Vsi učenci razen enega so na kartončke zapisali, da je dekle v filmu zaljubljeno, da misli na fanta, ki ga je srečala, da sanjari. Le učenec z aspergerjevim sindromom je oddal prazen kartonček, saj ni prepoznal čustev, ki jih je doživljalo dekle v odlomku. Pozneje ob >

kratkem uvodu o zaljubljenosti pa je dejal: »A, zato je bila takšna. Zdela se mi je malo čudna.«

Delo so nadaljevali v skupini. Pozorno so poslušali navodila ter si samostojno razdelili vloge v skupini. Pri tem je prišlo do rahlega prepiranja med vodilnimi učenci z močnejšimi osebnostnimi lastnostmi. Bolj mirni in tihi učenci pa so bili pri skupinski obliki dela zelo vodljivi. Zato sva jih s kolegico poskušali nevsiljivo postaviti v ospredje in jim dodeliti kakšno nalogo. Zanimivo je bilo, da sta obe skupini najprej oblikovali »delovno različico« plakata, šele nato sta začeli z izdelavo »prave«. Pri obeh skupinah je vsak učenec napisal eno alinejo, risarji pa so dodali še svojo noto. Dobri bralci so izbirali članke, ki so jih najprej prebrali in nato prilepili na plakat. Pri izboru fotografij so bila v ospredju predvsem dekleta. Delo v obeh skupinah je bilo dinamično, intenzivno, tvorno.

Pri predstavitvi plakata so člani skupin povedali, da so se med delom dobro počutili, da se jim je zdela tema

zanimiva, da so se dobro razumeli med seboj, le na začetku so se malo prepirali. Ponosni so bili na svoj izdelek. Za predstavitev plakata so v obeh skupinah določili učenca, kateremu so priskočili na pomoč tudi drugi. Pri predstavitvi je bilo opaziti, da starejši učenci, predvsem dečki, izhajajo iz svojih občutkov pri zaljubljenosti. Eden izmed njih je brez zadržkov spregovoril o svoji simpatiji, občutkih zaljubljenosti, ki jih je doživel v konkretnem primeru. Drugi učenci so pripovedovanje spremljali pozorno, z zanimanjem, brez vmesnih komentarjev.

Na koncu delavnice je bilo razvidno, da so udeleženci dojeli pojem zaljubljenost ter občutke v povezavi z njim. Tudi dečku z aspergerjevim sindromom so bili pojmi bolj razumljivi, čeprav pravi, da še ni bil zaljubljen in da si ne želi imeti dekleta. Mogoče, ko bo večji. Počutje je bilo v primerjavi z začetkom delavnic bistveno boljše, saj je večina učencev odgovorila, da se počutijo zelo dobro, veselo, in nasmešek na obrazu (saj verjetno že veste od koga, mar ne?).

Literatura

1. Haffner, D. W. (2000). Od pleníc do zmenkov. Učila.
2. Raith, P. E. (2003). Kaj se dogaja v mojem telesu. Mladinska knjiga.